

absolvirea unei astfel de formări, profesorul este abilitat în tehnici și metode de predare inovative, puternic ancorate în realitatea școlii de astăzi. Prin înprospătarea actului didactic cu o viziune nouă, îmbunătățită, asupra învățării, elevii câștigă, la rândul lor, competențe ale secolului XXI care le vor înlesni adaptarea în viitor, oricât de incert ar fi acesta.

De mai bine de cinci ani Scientix îmi deschide orizontul spre practici educaționale de calitate. În tot acest timp am conștientizat că, deși nu putem controla neprevăzutul, ne stă în putință să ne pregătim elevii pentru a deveni adulții independenți și adaptați unor timpuri acum necunoscute. În acest context primează învățarea centrată pe competențe ale viitorului, transferabile oricărui domeniu de activitate, iar cursurile oferite de European Schoolnet Academy sunt la un click distanță.

Resurse webografice:

1. <http://www.scientix.eu/>
2. <https://www.europeanschoolnetacademy.eu/>

**ASPECTE DE VALORIFICARE A SEMINARULUI
DEPENDENT DE CURS LA CURSUL UNIVERSITAR
„DIDACTICA DEZVOLTĂRII PERSONALE”
PENTRU STUDENȚII PROGRAMELOR DE
FORMARE INIȚIALĂ
„PEDAGOGIE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR”**

*Saranciuc-Gordea Liliana, doctor, conferențiar universitar,
UPS „I. Creangă”,
catedra „Pedagogia Învățământului Primar”
ORCID: 0000-0001-6815-782X*

Rezumat: Articolul dat elucidează unele aspecte științifice, normative și metodologice de didactică universitară la cursul „

Didactica Dezvoltării Personale” pentru studenții programelor de formare inițială „Pedagogie în Învățământul Primar”.

Cuvinte-cheie: proces de învățământ universitar, seminar universitar, seminar dependent de curs

Abstract: This article elucidates some scientific, normative and methodological aspects of university teaching at the course „Didactics of Personal Development” for students of initial training programs „Pedagogy in Primary Education”.

Key-words: university education process, university seminar, course-dependent seminar.

Cursul, *seminarul* și laboratorul *universitar*, la nivelul proiectării curriculare a procesului de învățământ universitar (C. Temple, V. Guțu, C. Onu), reprezintă forme de organizare a activității didactice, proiectate și realizate, în mod special, în învățământul superior [apud, 5, p. 3]. Actualmente se desprind mai multe caracteristici științifice (conceptuale și particularități aplicative) cu referire la seminarul universitar [apud, 4, pp. 59-61]:

- *formă de organizare* a activității didactice, proiectată și realizată în mod special în învățământul superior;

- *activitate didactică*, deosebit de importantă în învățământul superior, centrată pe activitatea de învățare a studenților;

- *funcții generale:* asigurarea concretizării informațiilor/adâncirea cunoașterii; aprecierea modului de asimilare a conținutului ideatic transmis prin prelegere, a modului de asamblare a structurilor cognitive exersate / aplicarea cunoștințelor; dezvoltarea capacităților de utilizare a informațiilor în mod mai mult sau mai puțin creator, în situații noi;

- *funcții din perspectiva studenților:* formarea unui stil independent de muncă intelectuală; clarificarea, completarea, sistematizarea și concretizarea informațiilor primite la curs sau

dobândite prin studiu individual; crearea unei atitudini pozitive față de materia respective; stimularea investigațiilor proprii în domeniul abordat;

- *funcții din perspectiva cadrului academic*: realizarea feedback-ului necesar reglării procesului instructiv-educativ;

- *tipologie*: introductive; de reluare și aprofundare, de dezvoltare; dezbateri; bazat pe studiul de caz et. al.;

- *design instructional*: seminar dependent de curs, seminar complementar cursului, seminar independent de curs, seminar introductive, seminar teoretic;

- *elemente de organizare a seminarului*:

I parte: contactul cu grupa, anunțarea temei, a obiectivelor, organizarea grupei de studenți (eventual pe subgrupe), stabilirea rolurilor pentru participanți;

II parte: formularea unor probleme și rezolvarea problemelor puse în discuție, analiza critică a rezolvărilor posibile;

III parte: realizarea unei sinteze a drumului parcurs în cunoaștere, în vederea fixării unor repere și pentru a realiza deschiderea spre utilizarea practică, în situații de viață a celor învățate;

- *structura logică a seminarului*: Ce dorim să realizăm? (obiective); Cu ajutorul a ce conținuturi vrem să realizăm ceea ce ne-am propus? (conținutul esențial); Cum dorim să procedăm? (strategia didactică); Cum vom ști că am realizat ceea ce ne-am propus? (modalitățile de evaluare);

- *structurarea activităților didactice de seminar*: 1. Moment organizatoric. 2. Anunțarea temei. 3. Prezentarea materialului pregătit anterior. 4. Inițierea dezbaterilor. 5. Aplicarea cunoștințelor. 6. Încheierea seminarului.

Astfel, în direcția abordată am stabilit: ***seminarul dependent de curs*** (anexă a acesteia) nu aduce informație nouă față de cea

oferită de prelegere, ci are menirea de a asigura înțelegerea mai profundă a conținutului, clarificarea, aplicarea unor cunoștințe, exersarea capacității de utilizare a informațiilor în diverse situații. Iar din perspectiva dată, voi prezenta o experiență personalizată, la cursul universitar „Didactica Dezvoltării Personale” pentru studenții programelor de formare inițială „Pedagogie în învățământul primar”:

Unitatea de conținut: 3 „Aspecte metodologice de predare-învățare la disciplina „Dezvoltarea personală” (DP în continuare) în cl. I-IV”.

Subiectul tematic: 3.7.2. Specificul învățării prin cooperare la disciplina DP în cl. I-IV.

Forma de organizare: seminar

Tipul: seminar dependent de curs, respectând etapele de proiectare a seminarului universitar – **cadru de învățare și gândire pentru formarea și dezvoltarea competențelor** [4]: *Evocare* (E) - pasul: Implică-te!. *Realizarea Sensului* (RS) - pașii: Informează-te! și Prelucează informația! *Reflecție* (R) pașii: Comunică! și Decide! *Extindere* (Ex.): Acționează! [6, pp. 17-18]

Țin să menționez faptul că, activitățile elaborate pe secvențe instructionale includ o serie de elemente științifice și metodologice: problema de studiu; abordarea didactică; criteriile de apreciere a produsului finit; descoperirea elementelor de noutate; desfășurare. La elaborarea conținutului didactic al lecției seminar am făcut referință la suportul de curs [6] și la actele de politici educaționale și normative naționale în vigoare.

• **Competențe dezvoltate în cadrul unității raportate la program:** a) prezentarea unor produse de muncă intelectuală în grupuri mici și în plen, în diferite forme (inclusiv cu utilizarea TIC), în funcție de obiective și de specificul grupului-țintă; b) alegerea modalităților de atingere a obiectivelor propuse.

Obiectivele seminarului dependent de curs:

La sfârșitul seminarului, studenții vor fi capabili:

O.1. să recunoască particularităților învățării prin cooperare din perspectiva metodologiei centrate pe elev;

O.2. să listeze particularităților metodelor activ-participative-interactive aplicabile la disciplina DP în clasele primare, recomandate de Curriculum (2018) [2] și sugerate de Ghid (2018) [3];

O.3. să estimeze particularitățile strategiilor de învățare prin cooperare în scop de dezvoltare a abilităților de lucru în grup cu spiritul de echipă;

O.4. să determine avantajele și dezavantajele învățării prin cooperare: grup; pereche;

O.5. să deducă succesiunea de acțiuni specifice învățării prin cooperare.

O.6. să adopte o poziție activă și proactivă în elaborarea strategiilor de învățare prin cooperare la disciplina DP în clasele I-IV.

Forme: frontal, individual, grup, perechi.

Metode, procedee și tehnici didactice: ghicitori didactice/ organizator grafic; mozaic (gigsaw); turul galeriei; gândește-perechi-prezintă; reflecția personală, proiectul de grup.

E (O.1.) a vizat:

1. Activitatea frontală de energizare cu ajutorul ghicitorilor didactice, cu produsul de evaluare frontală – *organizator graphic*, în baza lucrului realizat individual de fiecare student: a. „Diferențele specifice mediului de învățare: centrat pe elev; centrat pe materie”. b. „Diferențele specifice învățării școlare: colaborarea, cooperarea”. c. „Tendențele de încadrare a membrilor unui grup la realizarea activităților de învățare”. d. „Specificul metodelor didactice din perspectiva învățării prin cooperare” la:

Problema de studiu în E (O.1.): recunoașterea particularităților învățării prin cooperare din perspectiva metodologiei centrate pe elev.

Abordarea didactică:

- în cadrul pregătirii către seminar, studenții au emis propriile abordări cu referire la particularitățile învățării prin cooperare din perspectiva metodologiei centrate pe elev urmând mesajul „ghicitorilor” în baza suportului de curs „Didactica generală” (DG);

- în cadrul activității frontale, variantele s-au generalizat prin feedback-ul formatorului.

Țin să menționez faptul că, studenții au fost informați despre specificul seminarului care li s-a oferit, primind sarcini care trebuiau realizate în prealabil: a) să lectureze activ subiectele unității respective de învățare; b) să repete, în baza suportului de curs DG Unitatea de învățare 6. „Metodologia învățării prin cooperare”; c) să creeze un *organizator grafic* în care să prezinte succint particularitățile metodologiei de învățare prin cooperare, estimând:

- diferența conceptelor „învățare prin colaborare” și „învățare prin cooperare”;

- diferența sintagmelor „învățare în grup” și „învățare prin cooperare”;

- conceptul „învățare prin cooperare”;

- variantele învățării prin cooperare care duc la formarea și dezvoltarea competențelor de relaționare și cooperare;

- diferențele dintre colaborare și competiție în actul de învățare;

- atuurile învățării prin cooperare prin prisma competiției și individualismului de grup;

- etapele de organizare a experiențelor de învățare (de la învățarea pe grupe, la învățarea prin colaborare și până la învățarea prin cooperare) care în rezultatul procesului de învățare, atrage după sine dezvoltarea gândirii orientate către scop și, implicit, a sentimentului de responsabilitate individuală și colectivă.

Pentru evaluarea produsului de activitate frontală *organizator grafic*, realizat individual de studenți, s-au afișat criteriile de apreciere anterior stabilite (judiciozitate; plenitudine; relevanță) în scopul justificării evaluării formative interactive raportată la obiectivul E (realizată fără instrumentare, axată pe autoevaluare, evaluare reciprocă în baza criteriilor prin abordări calitative):

- Cât de satisfăcut ești de realizarea sarcinii?;
- Apreciază-ți modul în care ai realizat sarcina?;
- Cum ți-a reușit sarcina?.

Tot în această etapă a seminarului s-a solicitat studenților să examineze imaginea din Fișa de mai jos, inițiind o discuție dirijată: Ce situație sugerează imaginea?; Ați experimentat vreodată o astfel de situație în grupa voastră, în clasa din școala în care ați învățat?; Prin ce cuvinte/îmbinări de cuvinte/propoziții simple ați codifica situația din imagine?

Răspunsul studenților la ultima întrebare a fost notat pe un mijloc didactic disponibil din auditoriu, iar, opiniile frontale ale studenților la întrebarea „Care din răspunsurile date la ghicitori ar redresa situația din imagine?” (colaborare, cooperare, competiție,

activ-participativ, interactiv) s-au comparat cu ideile generalizate din Fișă și astfel, din această perspectivă s-a anunțat subiectul lecției și s-au enunțat obiectivele seminarului.

RS (O.2.; O.3.) a fost realizată prin strategiile didactice: mozaic; turul galeriei; gândește-perechi-prezintă cu descoperirea elementelor de noutate; prezentarea și discutarea rezultatelor activității; feedbackul formatorului.

Activitate în echipe (O.2.) *mozaic* a vizat: listarea particularităților metodelor activ-participative-interactive aplicabile la disciplina DP în clasele primare (recomandate de Curriculum și sugerate de Ghid); formarea echipelor (eterogene) de lucru: 5 echipe a câte 4 membri.

Modalitatea de formare a grupurilor (în cadrul învățării prin cooperare) - cartoane cu numere și roluri (*Investigatorul* de resurse – distribuie și adună materialele necesare; *Cronometrul* – are grijă la grup să se concentreze pe sarcină și ca lucrul să se desfășoare în limitele de timp stabilite; *Interogatorul* – extrage idei de la toți membri grupului; *Rezumatorul* – trage concluziile în urma discuțiilor în așa fel încât să aibă sens.) cu sarcini de lucru în grup/echipă.

Echipele au fost inițiate să studieze și să analizeze sursele de specialitate la paginile indicate pentru fiecare grup de lucru. Deasemenea, s-a solicitat echipelor să elaboreze o *sinteză* pentru evaluarea/autoevaluarea rezultatelor activității de grup: mai întâi s-au discutat variantele individuale ale membrilor apoi s-au finalizat în echipă. Variantele acceptate în echipe s-au discutat și s-au generalizat frontal, urmând întrebări de reflecție și feedback-ul formatorului prin descoperirea elementelor de noutate ca rezultat al activității la O.2:

- Prin ce strategie a fost realizată activitatea desfășurată în Evocare?

- Cum credeți, în clasele primare se utilizează strategia dată la disciplina DP?

- Ce metode se pot utiliza la DP în elaborarea de strategii didactice centrate pe elev?

- Ce este important în alegerea celei mai potrivite metode didactice pentru vârsta școlară mică?

- Pentru ce veți opta în elaborarea unei strategii de formare a competențelor la elevii din clasele primare - disciplina DP?

- Ce formă de organizare a clasei va facilita implicarea activă a tuturor elevilor în desfășurarea lecției la DP?

- Ce abilități astăzi v-ați format/dezvoltat lucrând în echipă?

- Dar cum rămânem cu celelate forme clasice de organizare: activitatea individuală și frontală? Le activizăm sau le neglijăm?

- Astăzi, abordând metoda *mozaic* am lucrat frontal? Dar individual? Când, Unde și Cum?

Activitatea în echipe (O.3.) *turul galeriei*:

1. A vizat estimarea particularităților strategiilor de învățare prin cooperare în scop de dezvoltare a abilităților de lucru în grup cu spiritul de echipă:

- elaborarea unui *poster de grup*;

- examinarea posterelor elaborate de grup prin circulația echipelor;

- prezentarea finală a produsului (poster de grup), după încheierea circulației echipelor și evaluarea în baza criteriilor stabilite, astfel descoperind elementele de noutate.

2. A solicitat reformarea echipelor (eterogene) de lucru (5 echipe a câte 4 membri) prin schimbul de roluri și sarcini anterior realizate în activitatea *mozaic*. În sensul dat, echipele au fost inițiate să studieze și să analizeze secvența de lecție propusă în cl. a IV-a, subiectul „Drepturile și responsabilitățile copilului” pentru

„Realizarea sensului” cu detalii normative în antet. S-a solicitat echipelor să elaboreze un poster, estimând:

a) structura strategiei didactice de învățare activă a elevilor prin cooperare;

b) elementele de formare a grupului ca echipă;

c) principiile învățării prin cooperare;

Deasemenea, s-a propus studenților *banca de informații* cu referire la conceptul de poster și cu referire la modalitatea de elaborare și verificare a posterului. Iar pe final de activitate posterele de grup au fost afișate pe pereții sălii la anumită distanță unul față de altul, pentru a permite circulația ulterioară a echipelor. La semnalul formatorului, echipele au circulat prin sală, de la un poster la altul, le-au examinat și au notat direct pe ele propunerile/opiniile personale. După încheierea circulației, echipele și-au examinat posterele și au realizat o prezentare finală a produsului. Apoi au urmat întrebările de reflecție cu feedbackul formatorului printr-o variantă personalizată la sarcina realizată de studenți. Astfel rezultatul activității la O.3. s-a scontat cu descoperirea elementelor de noutate.

Activitate în perechi (O.4.; O.5) *gândește-perechi-prezintă*:

1. A vizat: determinarea avantajelor și dezavantajelor învățării prin cooperare: grup, pereche; deducerea succesiunii de acțiuni specifice învățării prin cooperare la DP, prin:

- completarea unei Fișe (lucru în pereche) și contrapunerea conținutului în mod frontal;

- argumentarea soluțiilor cu (auto)corecta eventualelor discrepante și aprecieri valorice asupra rezultatelor activității prin criterii stabilite, astfel descoperind elementele de noutate.

2. A solicitat formarea perechilor de lucru prin alegerea unei modalități din cele patru de grupare propuse: 1. Gruparea la întâmplare. 2. Distribuirea stratificată. 3. Formarea grupurilor de

către cadrul didactic. 4. Studenții se grupează singuri. În sensul dat, studenții au studiat și analizat două secvențe de lecție la DP în cl. a IV-a, modulul 2 „Asigurarea calității vieții” („Singur și în echipă”; „Ne acceptăm unii pe alții. Asemănări și deosebiri”).

3. S-au clarificat pașii de realizare a sarcinii:

Pasul - *Gândește*: fiecare membru din perechi lucrează individual, timp de 3-5 minute, asupra sarcinii propuse;

Pasul - *Perechi*: în perechi se discută rezultatele obținute în mod individual, se formulează o variantă comună (îmbinând ideile sau adoptând o variantă mai reușită, cizelând-o) și o notează pe o fișă conform cerințelor;

Pasul - *Prezintă*: la final, fișele completate în perechi se afișează și se contrapun în mod frontal.

4. A solicitat răspunsuri la întrebări cu referire la determinarea avantajelor și dezavantajelor învățării prin cooperare la disciplina DP: Ce diferență ați simțit lucrând în perechi la etapa dată față de cum ați lucrat în grup anterior?; Cum s-au distribuit rolurile în activitățile precedente și cum s-au distribuit acum?; De ce rolurile trebuie schimbate periodic?; Lucrul în echipă poate fi considerat activitate de învățare prin cooperare?; De ce?. La finalul activității a urmat feedbackul formatorului cu o variantă personalizată la sarcina realizată de studenți și astfel au fost descoperite elementele de noutate ca rezultat al activității la O.4. și O.5.

R a vizat o activitate frontală de reflecții personale cu referire la achizițiile dobândite în cadrul seminarului și necesități de autoformare continuă cu focalizare atât pe impact personal cât și asupra colegilor. „Ca rezultat: ▪Am învățat să:...; ▪Am conștientizat că am nevoie să-mi dezvolt: *cunoștințele referitoare la:...; *capacitățile de a:...; *calitățile personale pentru a:...”

În **Ex** s-a clarificat modalitatea de studiu (individual, grup) la unitatea de învățare respectivă cu sarcini concrete pentru acasă – elaborarea *proiectului de grup – organizator tabelar* - problema de studiu: crearea contextului educațional, în vederea formării competențelor la disciplina DP, prin strategii didactice activ-participative și interactive:

- grupa de studenți s-a împărțit în 4 echipe unde fiecare echipă și-a ales una din secvențele lecției;

- în cadrul pregătirii către ora de seminar, s-a sugerat studenților, individual să studieze și analizeze sursa informațională propusă pentru conceperea demersurilor didactice: Modulul 3. „Modul sănătos de viață”. Subiectul lecției: „Când învăț?”. Tipul lecției: Mixtă. Cadru de învățare ERRE;

- să estimeze unitățile de competențe, pașii procedurali în etapa de lecție optată; strategia didactică ECD;

- să selecteze/elaboreze/adapteze strategii interactive raportate la etapa lecției optată;

- să formuleze obiective pentru etapa de lecție optată;

- să schițeze variante individuale de dezvoltare a subiectului, completând *organizatorul tabelar*, și să le discute în echipe. Variantele acceptate în echipe se vor generaliza frontal la seminarul următor.

Bibliografie:

1. Cartaleanu, T., Cosovan, O., Solovei, R., Scifos, L. Training metodologic pentru cadrele didactice de liceu. Suport de curs. În : Proiectul educație de calitate în mediul rural din Moldova, 2017. <http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2017/07/Suport-de-curs-26-februarie-RO.pdf> (vizitat 08.09.2021)
2. Curriculum Național. Învățământ primar, aprobat prin Ordinul MECC nr. 1124 din 20.07.2018. Disponibil la:

- https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_sit_e.pdf (vizitat 27.02.2021)
3. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. MECC. Chișinău: Editura Lyceum, 2018. https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf . (vizitat 08.09.2021)
 4. GUȚU, V. (coord.), BÎRNAZ, N.; DANDARA, O.; GORAȘ-POSTICĂ, V. et.al. Cadrul de referință al curriculumului universitar. Aprobă de Consiliul Național pentru Curriculum de pe lângă Ministerul Educației al Republicii Moldova. Chișinău: CEP USM, 2015: https://edu.asm.md/sites/default/files/07_Cadrul%20de%20referinta%20a%20curriculumului%20universitar.pdf
 5. Herman, I. Elemente de didactică universitară. Modul 2. Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia”, 2017. http://calitateid.uab.ro/imagini/Modul2_Herman.pdf (vizitat 08.09.2021)
 6. SARANCIUC-GORDEA, L. *Suport. Curs universitar Didactica Dezvoltării Personale*. Aprobă prin decizia Senatului UPS „Ion Creangă” din 17.12. 2020. Chișinău, 2020. ISBN: 978-9975-46-495-6; 37.015.D40.

POSSIBILITĂȚI DE REINTERPRETARE PEDAGOGICĂ A MUZICII ÎN CLASELE PRIMARE

Mariana VACARCIUC, dr., conf. univ, UPSC
Daniela-Monica GROZAVU, doctorandă, ȘD UPSC,
Profesor învățământ primar, Ș G., „Avram Iancu”,
ORCID: 0000-0001-5184-4076

REZUMAT: În sistemul de învățământ general, procesul educațional este un fenomen complex, iar societatea trebuie să fie mereu preocupată ca scopul educației să fie atins. Misiunea